

RETNINGSLINJER FOR BRUK AV METALLDETEKTOR

Akershus fylkeskommune ønsker med disse retningslinjer å orientere om hvilke forhåndsregler man bør ta ved bruk av metalldetektor og hva man skal gjøre hvis man gjør et arkeologisk funn. Retningslinjene er basert på kulturminneloven og gjeldende praksis i flere fylkeskommuner.

I utgangspunktet setter kulturminneloven klare regler for hvor du har lov til å søke med metalldetektor og grave på signaler. I henhold til kulturminnelovens § 6 er det (dersom ikke annet er definert) en sikringssone på 5 meter rundt alle automatisk fredete kulturminner for å beskytte mot skadelig inngrep. Du må holde god avstand til disse - det er ikke tillatt å søke på automatisk fredete kulturminner eller i sikringssonen til disse.

Alle gjenstander som er eldre enn 1537, og mynter eldre enn 1650, er innleveringspliktige. Disse skal leveres inn gjennom Akershus fylkeskommune.

Akershus fylkeskommune ønsker dialog med brukere av metalldetektor, og bistår gjerne for å forhindre at du uforvarende kommer til å bryte kulturminneloven. Du er derfor velkommen til å ta kontakt med arkeologene i fylkeskommunen før du går ut i et område. Vi kan gi anbefalinger og råd om hvordan du skal gå frem.

Konstateres det brudd på kulturminneloven i forbindelse med metallsøking, vil disse bli anmeldt til Politiet. Det er derfor viktig at du setter deg inn i gjeldende lover og regler før du begynner med metallsøking.

FØR DU DRAR UT

Du må ha tillatelse fra grunneier for å få lov til å søke

Det første du bør gjøre før du drar ut, er å få en god dialog med grunneieren. Ved innleveringspliktige funn kan det i noen tilfeller bli snakk om finnerlønn, og da skal halvparten tilfalle grunneier. Du har derfor opplysningsplikt om funnene du evt. har gjort på deres eiendom. Grunneier har rett til å nekte søking eller videre søking på sin eiendom, og dette må respekteres. På offentlig eiendom må du også ha tillatelse, for eksempel der kommuner eller stiftelser er grunneiere.

Kulturminnesøk

Riksantikvarens database over kjente kulturminner er tilgjengelig for alle gjennom publikumversjonen kalt Kulturminnesøk: www.kulturminnesok.no. Vi anbefaler å bruke denne aktivt for å unngå å komme i konflikt med kulturminneloven. www.miljostatus.no kan også brukes, den finnes også som applikasjon for mobiltelefon og nettbrett.

Ved bruk må du huske at det rundt automatisk fredete kulturminner er en sikringssone på 5 meter. Avgrensningene av fornminner i databasen er ikke alltid korrekt gjengitt på kartet. Vi anbefaler derfor å holde en avstand på minst 50 meter om du er i tvil om hvor avgrensingen av fornminnet går.

Databasen dekker naturligvis kun kjente kulturminner. Det finnes fortsatt mange kulturminner som ikke er registrert, eller av andre årsaker ikke er lagt inn i databasen. Skulle du komme over slike er de alltid fredet.

Ny hobby

Vi anbefaler alle å melde sig inn i en metalsøkerklubb, som f.eks. Norges Metalsøkerforening eller en regional eller lokal klubb. Her kan du høste kunnskap gjennom andres erfaringer med metalsøking samt få gode råd og tips.

Dyrket mark og utmark

Metallgjenstander som ligger i dyrket mark står i fare for å forvitte. Erfaringer fra andre land har vist at metalsøk er en effektiv metode til å påvise forhistoriske bosetningsområder og gravplasser, samt å finne og dermed bevare forhistoriske gjenstander i pløyelaget. Mange av disse gjenstandene kan gi gode bidrag til forståelsen og tolkningen av forhistorien. Det gjelder både for gjenstanden i seg selv men også for funnstedet, når dette ses i sammenheng med funntettheten og øvrige fortidsminner i området. Vi ser helst kun søking i dyrket mark og at du konsentrerer din søking i slike områder. Gjenstander funnet i utmark er ofte ikke flyttet fra sin originale plassering, slik tilfellet er i dyrket mark. Gjør du et innleveringspliktig funn i utmark er sannsynligheten derfor stor for at du har funnet en arkeologisk lokalitet. Du kan uforvarende komme i fare for å skade lokaliteten når du graver etter signalet. Vi anbefaler derfor ikke at du søker i utmarksområder.

Du må som regel grave etter signalet for å gjøre funn. Du må aldri grave dypere enn pløyelaget. Vær oppmerksom på at tykkelsen av pløyelaget kan variere kraftig på samme åker. Ofte er det vanskelig å skille mellom pløyelaget og uforstyrret grunn, så stopp i tide før du graver for dypt. Vi anbefaler at du stopper når hullet blir dypere enn 20 cm. Ta kontakt med arkeologene før du graver videre.

GJØR DU ET FUNN

Gjør du et innleveringspliktig funn er nøyaktig kartfesting av funnstedet med GPS av avgjørende betydning. Skriv koordinatene ned, angi hvilket koordinatsystem GPS-en anvender og overfør dette til funnskjemaet. Det mest anvendte koordinatsystem er «UTM sone 32N, WGS 1984», men vær helt sikker på dette. Kontakt forhandler om du er i tvil.

Det er utviklet flere apper med kart til smarttelefoner og nettbrett som f.eks. «Norgeskart» og «NaVida» som har innbygget GPS. Sett deg inn i disse, og lær å bruke dem.

Vi anbefaler at du kun søker med GPS.

Har du ikke med en GPS, så gjør en tydelig, fysisk markering av funnstedet og mål dette ut fra minimum tre faste punkter som f.eks. et hushjørne, gjerde- eller lyktestolper. Du kan også ta kontakt med arkeologene på fylkeskommunen, slik at vi kan komme ut og se på funnstedet og måle dette inn selv.

Registreringssystemet i norsk arkeologi er basert på gårds- og bruksnummer. Ved innleveringen må vi ha denne informasjonen. Du kan lett finne disse gjennom Kartverkets hjemmeside:

www.seeiendom.no

Funnbehandling

Gjør du et funn som du mistenker å være innleveringspliktig må du gå varsomt frem. Mange metallgjenstander fra pløyelaget er skjøre og forvitret. Du må unngå ytterligere skader. Unngå vask, rens og puss av gjenstanden. Du bør ha egnet ziplock-pose eller polstret eske, hvor funnet kan oppbevares. For å forhindre ytterligere nedbrytning av gjenstanden anbefaler vi å legge litt jord fra funnstedet i posen/esken sammen med gjenstanden. Oppbevar funnet kjølig frem til innlevering.

Andre observasjoner

Du kan også finne annet enn metallgjenstander. Vi ønsker også at du ser etter fargeforandringer i jorden samt evt. trekull, skjørbrente stein, flint eller andre interessante gjenstander i området rundt signalet. Disse observasjonene kan være like viktige som gjenstanden i seg selv.

Har du gjort et funn må du i utgangspunktet anse området som fredet. Gå derfor minimum 10 meter unna, før du gjenopptar søkingen. Finner du flere gjenstander i området, må du holde deg lengre unna. Vi anbefaler da en avstand på minst 50 meter og at du kontakter oss og gjør en avtale for videre søking i det gjeldende området.

HJEMME IGJEN

Funnskjema

Før du leverer inn en innleveringspliktig gjenstand, anbefaler vi at du fyller ut et funnskjema som legges ved funnet. Gjør gjerne dette allerede på åkeren. I Akershus anvender vi det funnskjemaet som Kulturhistorisk Museum, UiO, har utarbeidet. Du finner skjemaet her:

www.khm.uio.no/om/forvaltning-av-kulturminner/melde-funn/funnskjema-skrivbart.pdf

Funn av innleveringspliktig gjenstander har i utgangspunktet ingen direkte økonomisk konsekvens for grunneieren. Bare om endringer i arealbruken blir aktuell, har påviste kulturminner betydning for videre saksgang.

Innlevering

Innleveringen av arkeologiske gjenstander må skje så snart som mulig etter funn. Enkelte gjenstander kan være veldig skjøre og trenger konservering raskt for ikke å forsvinne helt. Likedan må informasjon rundt gjenstanden ikke gå tapt ved lang oppbevaring. I Akershus har vi, i motsetning til andre deler av landet, kort avstand til Konserveringsavdelingen på Kulturhistorisk Museum i Oslo. Ta kontakt med arkeologene for avtale om innlevering.

Videre behandling

Innleverte funn blir levert videre til Kulturhistorisk Museum i Oslo av fylkeskommunen for konservering, klassifisering og arkivering. Funnstedet blir lagt inn i kulturminnedatabasen av oss i fylkeskommunen. Hvilken vernestatus funnstedet får, avgjøres i hvert enkelt tilfelle og avhenger av flere faktorer enn bare gjenstanden.

Sitter du med spørsmål eller har funnet noe interessant er det bare å kontakte Akershus fylkeskommune. Henvendelser kan rettes til: metallsok@afk.no

Enhetsleder
Øystein Amundsen
Telefon: 22055677

Arkeolog
Reidun Marie Aasheim
Telefon: 90971138